№ 243 ՇԱԲԱԹ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 2 **1902** ՇԱԲԱԹ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 2 № 243

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Adresse Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

(31-Դ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1903** ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ամեն օր, բացի տօներին յաջորդող օրերից։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն եւ մէկ ամսվանը նոյնպէս 10 ր., տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն եւ ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ եւ վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր. երկու ամսվանը՝ 2 ր. եւ մի ամսվանը՝ 1 րուբլի։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի։

«Մշակին» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բազարնայա եւ Բարօնսկայա փողոցների անկիւն), իսկ ԲԱԳՈՒՈՒՄ—Ն. Դուլթեանի մօտ։

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար եւ առհասարակ նամակներ եւ ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Թիֆլիսի Հայ-Հոգեւորականաց Ապահովութեան Գանձարանի Վարչութիւնը որանով յայտարարում է Թիֆլիսի հայ-հոգեւորական եւ աշխարհական դասին ի գիտութիւն, որ ամսիս 3-ին, ամենայն սրբոց տօնի հետեւեալ օրը, կիրակի, 11 ժամին, Վանքի մայր եկեղեցում մատուցվելու է սուրբ պատարագ եւ կատարվելու է

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏԱՄԱՆ ԿԱՐԳ

գանձարանիս նուիրաբերողների ննջեցեալների հոգեյիշատակի համար, ուր եւ կարդացվելու է անուանական ցուցակը։

Անդամ վարչութեան՝ Եզնիկ ա. ք. Երզնկեան

1—1

Եփիմիա Հայկ, Եւա Ղաւալեանցները, Եղիսաբէթ, Եագօր Ղայթմազեանցները ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց բարեկամներին եւ ծանօթներին. առաջինի սիրելի ամուսին, երկրորդի անմոռանալի հայր, երրորդի անգին սկեսրայր, չորրորդի թանգագին հայր եւ հինգերորդի աներ՝

ՍԱՐԳԻՍ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ՂԱՒԱԼԵԱՆՑԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ հոկտեմբերի 29-ին, առաւօտեան ժամի 6-ին, երկարատեւ հիւանդութիւնից յետոյ, խնդրում են չնորհ բերել յուղարկաւորութեանը կիրակի, նոյեմբերի 3-ին, առաւօտեան ժամի 10-ին, Հալաբար, Իեօրսկի փողոց, տուն № 4 դէպի Շամքորեցոց Կարմիր Աւետարան եկեղեցին, իսկ այնտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատունը։ Ամբիծքը չաբաթ, նոյեմբերի 2-ին, երեկոյեան ժամի 6-ին։ 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր բաժանորդներին եւ ընթերցողներին.— ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հրահանգիչ դաս. Նամակ Ալէքսանդրօպօլից. Նամակ Օդեսայից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ռումանիայից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. —ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԻՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԻՆ

Երէկ մենք յայտնեցինք, որ բացել ենք 1903 թուի համար «Մշակի» բաժանորդագրութիւնը։

«Մշակը» կը հրատարակվի նոյն դիրքով և ծաւալով, ինչպէս անցեալում, լոյս տեսնելով ամեն օր, բացի տօներին յաջորդող օրերից։

Մի փոքր արտօնութիւն, որ կունենան առաջիկայ 1903 թուականի տարեկան բաժանորդները կը լինի այն, որ նրանք ձրիաբար կը ստանան մի հատորիկ, որի մէջ կը լինեն ամփոփված Գրիգոր Արծրունու այն յօդուածները, որոնք լոյս էին տեսել «Մշակ» լրագրի հիմնելուց առաջ։ Այդ հատորիկը կուղարկվի տարեկան բաժանորդներին մարտ ամսի ընթացքում։ Այդ հատորիկով սկիզբ կը դնենք Գրիգոր Արծրունու աշխատութիւնների հրատարակութեան, այնուհետեւ աստիճանաբար լոյս ընծայելով նրանց հատոր-հատոր կարելին չափ մատչելի գներով։ Իսկ առաջին հատորը, ի պատիւ «Մշակի» երեսնամեակի և նրա հիմնադրի յիշատակի, կուղարկվի «Մշակի» խմբագրութեան կողմից իր բաժանորդներին իբրեւ նուէր և իբրեւ յուշարար Գրիգոր Արծրունու գրական գործունէութեան սկզբնաւորութեան մասին, որի շարունակութիւնը եղաւ «Մշակ» լրագիրը։

Շատերը հարցնում են մեզ, թէ արդեօք «Մշակի» խմբագրութիւնը տօնելո՞ւ է լրագրի գործունէութեան երեսնամեակը և ի՞նչ եղանակով։ Անհրաժեշտ ենք համարում յայտնել, որ պաշտօնապէս յօբելեան չենք կատարելու. իսկ եթէ այդպիսի դիտաւորութիւն ծագէ և իրագործութեան մօտ լինի, այն ժամանակ կը յայտնենք մեր ընթերցողներին։ Մենք կը նուիրենք յօդուածներ այդ երեսնամեակին, կը յիշեցնենք ընթերցողներին «Մշակի» գործունէութեան գլխաւոր ու բնորոշ շրջանները և կը պարզենք մեր առաջ երեւան եկած նոր հարցերի բնաւորութիւնը։

Մենք չենք կարող թաքցնել հասարակութիւնից սակայն մի հանգամանք, որ նոյնպէս կապված է լրագրի գոյութեան հարցի հետ։ Դա մեր ընթերցողների և մեր բաժանորդների մէջ եղած քանակական մեծ տարբերութիւնն է։ Մենք արդէն սկսել ենք ստանալ նամակներ, որոնցով խնդրում են ուղարկել այս կամ այն գիւղին, դպրոցին, գրադարանին, զինուորների խմբին, ուսանողական ընթերցարանին և զանազան հաստատութիւններին «Մշակի» ՁՐԻ օրինակներ. Մենք ամեն տարի մի որոշ թիւ ձրիապէս բաժանել ենք, սակայն դա չէ կարող մի որոշ սահմանափակ չափից դուրս ենել։ Եթէ մեր լրագիրը հասած լինէր նիւթական այնպիսի նախանձելի վիճակի, որ նա կարող լինէր զուտ արդիւնքներ յետ ձգել, դա դեռ հասկանալի կը լինէր. Իսկ իրականութիւնը այն է, որ մենք դեռ դեֆիցիտների շրջանից դուրս չենք եկել, որ մենք դեռ զոհաբերութիւններ և պարտքեր ենք անում ապագայի յոյսով։ «Մշակի» հրատարակութիւնը շաբաթական երեք անգամից կարճ միջոցում վեց անգամ շինելը մեզ պատճառեց նիւթական դժուարութիւններ, որոնց ծանրութիւնը շատ զգալի է խմբագրութեան համար։ Եւրոպայում լրագրի եկամուտների նշանաւոր մասը կազմում են յայտարարութիւնները և տալիս են եկամուտի ամբողջ $^2/_3$ մասը, մինչդեռ հայ լրագրի համար ոչ թէ յայտարարութիւնները չեն բերում եկամուտի մեծ մասը, այլ և կազմում են մի չնչին յաւելուած, այն է ամբողջ եկամուտի $^1/_{15}$—$^1/_{20}$ մասը։ Ուրեմն մնում է բոլոր յոյսը դնել բաժանորդագրութեան վրա, վճարովի ընթերցողների բազմութեան վրա. մինչդեռ մեզանում շատերը ձգտում են ձրի ընթերցող լինել, ենթադրելով, որ լրագիրը հրատարակվում է առանց ծախսերի և նիւթական հոգսերի։

Եթէ հասարակութիւնը ցանկանում է, որ զանազան հաստատութիւններ և խմբեր, որոնք նիւթական առատ միջոցներ չունեն, ստանան լրագիր իրանց ընթերցանութեան համար, թող ինքը իր աջակցութեամբ օգնէ նրանց իրագործելու իրանց դիտաւորութիւնը։ Պահանջել դարձեալ զոհաբերութիւն միայն լրագրի կողմից, որ առանց այն էլ զոհաբերութիւնների մէջ է, անկարելի է։ Լրագիրը իւրաքանչիւր տարի բաժանում է ձրիապէս մի որոշ թիւ, իսկ նրանից աւելին պէտք է հոգան ուրիշները։

Վերջացնելով մեր խօսքը, յիշեցնում ենք այն անձանց, որոնք մինչեւ այժմ չեն վճարել իրանց սպառիկները, շտապել կատարելու իրանց պարտաւորութիւնը։ Մենք յարգել ենք նրանց խնդիրքը եւ յետոյ սպասել, որ նրանք մաս-մաս անեն իրանց վճարները, նրանք էլ պէտք է յարգեն մեր այդպիսի վերաբերմունքը և չը ստիպեն, որ մենք յետագայ տարիներում բոլորովին վերացնենք մասնական վճարումները։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՀԱՆԳԻՉ ԴԱՍ

Եզնիկ վարդապետ Մուրադեանի եւ Ջանփօլադեանի դատը չէր կարող չը գրաւել մամուլի ուշադրութիւնը եւ երեւան չը հանել մի քանի հարցեր, որոնք չէին կարող զանազան տարակուսանքներ առաջ չը բերել։ Յայտնի է, որ Ջանփօլադեանի կողմից իբրեւ մեղադրողներ հանդիսացան երկու փաստաբաններ—Օրդուխանեան եւ Օպօչինին։ Օրդուխանեանի, իբրեւ մի արհեստաւոր—փաստաբանի մասին ոչ ոք չէր կարող զարմանալ եւ հարց բարձրացնել, բայց շատերը զարմանք արտայայտեցին, երբ մեղադրողի դերում տեսան Օպօչինին իրաւագէտին։ Թէ ինչու, այդ հանգամանքը լաւ բացատրել է պ. Տէրեչանին «Баку» լրագրի մէջ (№ 10) եւ մենք հարկաւոր ենք համարում այդ յօդուածը առաջ բերել քաղուածօրէն, մանաւանդ որ նրա մէջ արծարծված է մի խնդիր, որ մեծ նշանակութիւն ունի փաստաբանական էտիկայի համար, այն է՝ պարտաւո՞ր է փաստաբանը թէ ոչ շարունակել պաշտպանել մի կլիէնտի, որի յանցաւորութիւնը ակնյայտ է դառնում փաստաբանի համար եւ պարտաւոր չէ՞ նա հրաժարվել պաշտպանութիւնից որոշ դէպքերում։

«Ջանփօլադեանի կողմից մասնաւոր մեղադրողներ հանդիսացան երդուեալ հաւատարմատարներ Օրդուխանով եւ ինքն Պետր Ալէքսէեվիչ Օպօչինին. Օրդուխանովի մասին ոչինչ չունեմ ասելու, բացի նրանից, որ նա փաստաբան է. պրօֆէսիօնալ եւ ուրեմն, իբրեւ այդպիսին, չէ կարող հաշուի առնվել. Բոլորովին այլ բան է Օպօչինինը. նա հեղինակ է թատրօնական պիէսների. նա նախկին եւ ամենամօտ աշխատակից էր «Գուսլի» եւ «Ցալանգա» թերթերի։ Նա գրել է Թիֆլիսում հրատարակված եւ հրատարակվող բոլոր թերթերում. Նրա «Գօրէմըկինով» կեղծանունը մտել է նոյն իսկ «ռուսաց գրողների կեղծանունների ցուցակի» մէջ։ Նա դեռ նորերս, միայն մի տարի առաջ, վարում էր այնպէս խայտառակաբար բեկված «Արգոնավտի» ղեկը։

«Եւ ահա նա, փորձված լրագրական գործում, այնքան տարիներ եռանդուն կերպով աշխատած մամուլի առաջադիմութեան համար, նա, որ ամենանուրբ կերպով գիտէ խմբագրական գործի բոլոր ծանրութիւնը, որ ամենից լաւ ճանաչում է բոլոր մեր մեղադրողներին—այժմ ինքն է նրանց հետ միանում, արտասանում է ջերմ ճառեր եւ պահանջում է «թղթակիցներին զսպել»։

«Վաճառական Ջանփօլադեանը յարուցել է թղթակից-վարդապետի դէմ մեղադրանք 1535 յօդ. 2 կէտի հիման վրա, այսինքն զրպարտութեան մեղադրանք, բայց «Գօրէմըկինովը» այդ բաւական չէ համարում. Նա պահանջում է, որ վարդապետ-թղթակցին մեղադրեն նաեւ 1040-րդ յօդուածով.—եթէ չը կարողանամ զրպարտութեան համար պատժել տալ, վիրաւորանքի համար պատժել կը տամ նրան։

«Ինչի վրա յոյս ունէր «Գօրէմըկինովը», դուրս գալով իբրեւ մասնաւոր մեղադրող վաճառական Ջանփօլադեանի կողմից. Նա, իբրեւ փորձված մարդ, պարզ տեսնում էր, որ թղթակից-վարդապետը չէ զրպարտում. Նա լսեց դատարանում վկաների ցուցմունքները եւ այնուամենայնիւ չը հրաժարվեց մեղադրանքից. Նա կարող էր մոլորված լինել Եզնիկ Մուրադեանի անմեղութեան մասին, բայց կարող էր մոլորվել միայն մինչեւ դատաստանական քննութեան սկիզբը. Սակայն հէնց առաջին վկայի ցուցմունքից յետոյ այդ մոլորութիւնը պէտք է անհետանար եւ տեղի տար այն համոզմունքին, թէ թղթակից—վարդապետը գրել է ճշմարտութիւն. Այդ մոլորութիւնը անհետացաւ եւ առաջ եկաւ այն համոզմունքը, թէ վաճառական Ջանփօլադեանը, տրամադրելով ոսկով լի քսակ, դիմեց դատարանին, դիմեց երկու փաստաբանների օգնութեան ոչ թէ իբր ստանալու եղած ճշմարտութիւնը վերականգնելու, այլ նրա համար, որպէս զի այդ ճշմարտութիւնը խեղդէ փաստաբանական ճարտասանութեան յորձանքի մէջ։

«Այդ պարզ էր դատարանում ներկայ եղողների համար, բայց պ. Օպօչինինը դեռ յոյս ունէր, թէ «պատժել կը տայ» թղթակից—վարդապետին, միայն նա «պատժել տուեց «Գօրէմըկինովին», պաշտօնանկ անելով այդ երբեմն իդէական հրապարակախօսին եւ դնելով նրա տեղ սովորական փաստաբան»...

Հ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ

Հոկտեմբերի 29-ին

Գաւառական քաղաքների մէջ իր չափ կողմերով առանձնայատուկ դիրք է բռնում Ալէքսանդրօպօլը։ Կոյր կողքի այս քաղաքում կարելի է տեսնել եւ տգեղը եւ գեղեցիկը, եւ չարը եւ բարին։

Գինետներին չափ ու սահման չը կայ. ամեն մի փողոցում, ամեն մի քաղաքամասում, մեծ ու փոքր, գախայի բովանդակութեամբ, մէկը միւսի կողքին։ Մի թէ 25—30,000 բնակիչ ունեցող մի քաղաք գինետների այդքան պահանջ ունի՞։ Որանց յաճախորդների համար, այս եւ այն տեղից լարը քէֆին ու զուռնայ կանչած չեն Թողնում, որ քաղաքը իր Թագաւորութիւնը չաս հիմնաւոր կերպով է համարում արդեօք։ Միւս կողմից մեծում է խանութների բազմութիւն երկու չաս երկար չարքեր, [illegible] պատկերացնում է մեծ մասերը մի երեւոյթ,—այլասեռածների մի անպատիժ Թիւ, արհամարհելի [illegible] հօրինել է արհեստներ, այլասեռածների գաղափարները, երա բազմաթիւ ճիւղերը։ Մեր եղած ոչ մի քաղաքում մենք չենք տեսել այնչափ արհեստաւոր ձեռքեր, որքան այստեղ։ Կօշկակարներ, հիւսներ, երկաթագործներ, կաչեգործներ մեծ են բռնանում Ալէքսանդրօպօլի կեանքի ամեն ու փափուկներ [illegible] ամեն տեղ։ Այստեղի նոյ ու. մեծը արտադրում են չառ հետաւոր տեղեր, նոյնպէս երկաթէ փականները Փայսէ սնդուկների տեսքերն չառ տեռանելի են յինվում այստեղ, որ նրանք Շիրակի ժողովրդի համար լիովին փոխարինում են Ռուսաստանի երկաթագործ սնդուկները։ Կարելի է ասել, որ բոլոր հայերը Ալէքսանդրօպօլ է մտածում [illegible] Երեւանի նման երկաթագործական գործերից, թաղիք, գործաներ, խոտիր, չղթաներ, բահ ու քլունգներ որքան կամենաք։ Մարդ զարմանքով է գնում այդ չարքերից մեծ Թիւ ստեղծված հոգու հանգստութեամբ տեսնելով, արհեստին ներքե մի կուլտուրական ժողովուրդ։

Հայկական չատ ամրաւ տուրքեր ներկայացնող այս ժողովուրդը որոշ տեղերում, որոշ համագամանքներում արտայայտւում է իր բրգա կողմերով, փողոցային կեանքը իր յատուկ բարոյականով չատ աչքի ընկնող է այստեղ։ Միւս կողմում ատրուծուած է ուսումը աւելի չափով, քան մի այլ տեղ։ Նրան պարոցներ Թիւը այդ է ապացուցանում։

Քաղաքը Թէեւ գեղեցիկ չէ, բայց նկատելի է, որ նա առաջ է գնում համարեա Թէ օր օրի վրայ։ Չորրորդ են բաւական փողոցներ մինչեւ զուգահեռական եւ ուղղանկիւն կարգը։ Փողոցները կանոնաւորվում են եւ [illegible] Առանձնապէս աչքի է ընկնում քաղաքային ինքնավարութեան, մանաւանդ քաղաքագլխի գործունէութիւնը քաղաքի բարեկարգութեան խնդրում։ Վերջին տարիս ընդարձակ քաղաքը բացել է [illegible] համար տուեքներ, որ մեծ ծառայութիւն է անում ժողովրդին, որովհետեւ այստեղ չունեն ոչ պետական եւ ոչ էլ Թիֆլիսի առեւտրական բանկերի բաժանմունքներ։ Փողովն է նոյնպէս առեւտրական դպրոցը։ Ալէքսանդրօպօլի համար անհրաժեշտ մի հաստատութիւն։ Քաղաքային խորհրդի այստեղ [illegible] նիստում ընդունում էր քաղաքային հիւանդանոցի եւ կանանց արհեստանոցական դպրոցի խնդիրները։ Որքան գեղեցիկ, որքան մխիԹարական է այս բոլորը, ամեն տեղ յուլում է ձգտումը կարգի, համակիր վերածնունդի։

Քաղաքում երբ փոփոխութիւններ, ժողովրդի բարի արտադրողութիւնը եւ զուտ [illegible] խորհրդակցութիւնը մի [illegible] այս պատկերացրի Երեւանը եւ ինչ համեմատութեամբ այդ երկուսի մէջ։

Մինչդեռ այդ Ալէքսանդրօպօլը մտածում է [illegible] իր կարիքներին, ժողովրդի բարեկեցութեան մասին,—փոքրիկ ու. [illegible] Երեւանը այսօր էլ ամեն մի մէջ է, ընդհանուր չարքէ զօր բերում ամեն [illegible] պէտք չունէին։

Երեւան չալներին նուիրված քաղաքավարութիւն իր կոչմանը [illegible] այսօր դէմ յանդիման կանգնած տարր ինտելիգենցիա եւ [illegible] ժողովրդի պաշտամունքներին, սակայն է տեղի [illegible] Թողնում են մի չարք գործերը, որոնց ձեռնարկել էր նա վերջին 3—4 տարիների ընթացքում։

Եւ այսօր Երեւանի պէս մի նահանգական քաղաքը ամօթով է մնացել Ալէքսանդրօպօլի պէս մի գաւառական քաղաքի առաջ, որ իր կոչումը ճանաչել է գործի եւ համերաշխութեան մէջ։

Թող տեսնէ; Թող ամաչէ Երեւանը։

Ա—Դօ

ՆԱՄԱԿ ՕԴԵՍԱՅԻՑ

Հոկտեմբերի 20-ին

Անցեալ տարի մեր ծխական դպրոցը չատ ողորմելի վիճակի մէջ էր գտնվում։ Այնտեղ տիրող խալիֆայական կարգերը ուղղակի անտանելի էին։ Կամայականութեան, բռնի ույժի, հարստահարութեան կենտրոն էր, բայց ոչ դպրոց, ոչ մանուկներ դաստիարակելու հիմնարկութիւն։ Օրինակ, ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի վարձողի համար ոչ մի նշանակութիւն չունէին նրա գիտութիւնը, նրա փորձված լինել կամ չը լինելը, կամ նրա այդ կոչմանը արժանի լինելը. առաջին պայմանը էժան ուսուցիչ ունենալն էր, կամ փոքր վարձով ուսուցչուհի, միայն թէ լինեն նրանք խոնարհ, հնազանդ, անեն այն՝ ինչ հրամայվում էր, չը բողոքեն։ Այս բոլորը անում էր մի մարդ, որը աներաբերխղճութիւն չէր համարում իր չաբաթական վեց դասի համար 25 ր. վերցնել, իսկ ուսուցչի 20 դասի համար 20 րուբլի նշանակել, եւ ուսուցչուհու 25 դասի համար՝ նոյնքան։ Եկէք ու արդարութիւն որոնեցէք այս բոլորի մէջ։

Խալիֆայական դպրոցներում դժուար թէ կատարվելիս լինէին այն, ինչ որ կատարվում էր մեր դպրոցում, Օդեսայում, ուրեմն Եւրոպայում...

Այդպիսի դրութեան մէջ էին մեր դպրոցական գործերը, երբ անցեալ ուսումնական տարվայ վերջում այնտեղ առաջացած ամօթալի խայտառակութիւնները, որոնք նոյն իսկ տեղական լրագրութեան նիւթ դարձան՝ ուչքի բերեցին հասարակութիւնը, որի կոպէկներով էր պահվում նա։ Եկան այն եզրակացութեան, որ այդպէս չարունակել անկարելի է։ Միջոցներ որոնվեցին, եւ անցեալ յունիս ամսում ընդհանուր ժողով գումարվեց («Մշակ», № 126), որտեղ որոշվեց վերցնել դպրոցը կրօնուսոյց-կառավարչի ձեռքից եւ յանձնել այստեղ գործող աղքատախնամ հոգաբարձութեան, որը իսկոյն միջնորդութիւն յարուցեց ուր հարկն է այդ որոշումը հաստատել տալու։ Եկաւ հաստատման որոշումը։ Ամեն ինչ վերջացած պէտք էր համարել եւ սպասել, որ դժբաղդ դպրոցը իր խեղճ մանուկներով ոտքի կը կանգնէ։

Այս ուսումնական տարվայ սկզբում հոգաբարձութիւնը սկսում է գործել. հրաւիրում է նոր ուսուցիչ—փորձված, լաւ ուսուցիչ. հրաւիրում է եւ նոր ուսուցչուհի։ Դպրոցը կանոնաւորվում էր գոնէ ըստ երեւոյթին։ Հոգաբարձութիւնը կարգադրում է՝ խոյս տալու համար թիւրիմացութիւններից՝ ուսուցութիւնը վերացնել դպրոցում. դպրոցի աւագը հոգաբարձութիւնն է, եւ ոչ նրա մէկ կամ միւս դասատուն, կամ ինչպէս մինչեւ այժմ՝ կրօնուսոյցը, որոնք բոլորն էլ հաւասար իրաւունքներ են վայելում։ Հոգաբարձութիւնը միջնորդութիւն է յարուցանում տեղիս դպրոցների տեսչի մօտ՝ պաշտօնապէս հաստատել տալու համար իր դասատուներին։ Այդ որոշմանը ստորագրում է եւ դպրոցի նախկին կառավարիչ, հոգաբարձութեան անդամ ծխական քահանան։ Բայց վերջինս, հոգաբարձական ժողովում փոխանակ իր հրաժարման հարցը դնելու, ստորագրում է նրա որոշումները, եւ առանց քաշվելու գնում տեսչին բողոքում, որ ինքն դեռ պաշտօնապէս համարվում է դպրոցի կառավարիչ, այն ինչ... դասատուներին ինքը չէ վարձել։ Բացվում է այդ ամենը եւ հոգաբարձութիւնը մնում է չուարած։ Ծխական քահանայի այդպիսի մի քայլի մասին նա մտածել անգամ չէր կարող, քանի որ դպրոցը՝ «չայտնի դէպքերից» յետոյ, հոգաբարձութեան յանձնելու առաջին միտքը յայտնողներից մէկը նա էր...

Այնպէս դժուարանում է հարցը, որ հոգաբարձութիւնը նոյն իսկ մտածում է հրաժարվել դպրոցից, հետեւապէս եւ նիւթական օժանդակութիւն տալուց։ Ինչո՞ւ։ Ո՞ւմ պատճառով։ Արժէ՞ մէկի պատճառով մի քանիսներին զոհ բերել... Անա հարցը այսպիսի անորոշութեան մէջ էլ մնում է։ Մեր գաղութներում միշտ այդպէս է, ատում են, խօսում են, վիճաբանում են եւ այլն... ուրիշ բան չը կայ բացի այդ ճռճռան մեքենայից, որը գործ չէ ստեղծում...

Ար—Թօն.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վաղը, կիրակի, նոյեմբերի 3-ին, Թիֆլիսի Ժողովարանում տեղի կունենայ Գ. Կարա-Մուրզայի խմբական կօնցերտը, որ նուիրված է հանգուցեալ Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի յիշատակին։ Երգեցիկ խումբը կազմված է գլխաւորապէս այն խմբից, որ պատրաստել էր հանգուցեալ երաժշտապետը եւ որ վերջին տարիներս երգում էր կովկասեան ցուցահանդէսի ժամանակ եւ կօնցերտներում։ Նախկին խմբին աւելացել են նոր ցանկացողներ։ Երգեցիկ խմբի ղեկավարութիւնը յանձն է առել իր վրա հանգուցեալի եղբայրը, Պօղոս Կարա-Մուրզա, որ նախկին տարիներում երբեմնապէս օգնում էր իր եղբօրը երգեցիկ խմբեր պատրաստելու դէպքերում։ Կօնցերտին կը մասնակցեն նաեւ տիկին Մալաքեան, պ.պ. Պետրոսեան եւ Աբէլեան, որոնցից առաջինը կը կարդայ ոտանաւոր Նադսօնից, երկրորդը Մերեժկովսկու Սակիա-Մունին, երրորդը կը պատմէ Շամախու բարբառով։ Ցանկալի է, որ հասարակութիւնը ուշադիր լինէր դէպի համերգի կազմակերպութիւնը, այցելէր նրան եւ քաջալերէր համերգ կազմակերպողներին, որպէս զի հանգուցեալ Ք. Կարա-Մուրզայի սերմանած օգտաւէտ գործը գտնէ չարունակողներ եւ պահպանողներ։

—

Թիֆլիսի քաղաքային ուպրավան պայման է կապել նկարիչ Խօդօրովիչի հետ ռուս նշանաւոր գրող Գօգոլի արձանը չինելու, որի համար Խօդօրովիչ պէտք է ստանայ 4000 րուբլի։

—

Ինժեներ Կիրիլլօվ, մայրաքաղաքի լրագիրների ասելով, հնարել է մի գործիք երկաթուղիական խորտակումների առաջն առնելու համար։ Այդ գործիքով, հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրի հրամանով, պէտք է փորձեր կատարվեն երկաթուղիների վրա։

—

Երբ երկու տարի առաջ ռուսաց կառավարութիւնը արգելեց պարսկական ղանի արծաթէ փողի մուտքը Ռուսաստան, ենթադրվում էր թէ այդ միջոցի գործադրութիւնը կը նպաստէ ռուս-պարսկական առեւտրական յարաբերութիւնների զարգացման եւ պարսկական ղանի կուրսը կը բարձրանայ ու ղանի կամ արծաթ փողի առատութիւն կը լինի Պարսկաստանում։ Սակայն այս օրերս, ինչպէս յայտնի է, ռուսաց կառավարութիւնը վերացրեց այդ արգելքը եւ նորից թոյլատրեց ղանի մուտքը Ռուսաստան։ Այդպէս վարվելու համար կառավարութիւնը ունի լուրջ պատճառներ։ Այս երկու տարին նկատվեց, որ ղանի մուտքի արգելքը խիստ աննպաստ կերպով է ազդում ռուս-պարսկական առեւտրական յարաբերութիւնների վրա, որովհետեւ ղանի կուրսը օրէցօր տատանւում էր։ Առաջ 10, յետոյ 15 ղանը հաւասար էր 3 րուբլու, իսկ այս տարի տօնավաճառի ժամանակ հասաւ այնտեղ, որ 3 րուբլու տեղ պէտք է տայիր 17 ղան։ Այդպիսի կուրսով ապրանք ծախել Պարսկաստանում անհնար էր, որովհետեւ այն ռուսական ապրանքը, որի համար պարսիկը առաջ վճարում էր 10 ղան, այժմ պէտք է վճարէր 17 ղան։ Եթէ այդ վիճակը չարունակվէր, պարսիկ վաճառականները կարող էին դիմել անգլիական ապրանքներին եւ այդ, ի հարկէ, չատ կը խախտէր այն առեւտրական դիրքը, որ Ռուսաստանը ձեռք է բերել վերջին տարիները։

—

Պետերբուրգից մեզ գրում են, որ նոյեմբերի 1-ին հայոց եկեղեցում նշանակված է հոգեհանգիստ հանգուցեալ բժշկապետ Մարգար Աստուածեանի մահվան տարեդարձի առիթով։ Պետերբուրգում հրատարակվող «Русскій Врачъ» հանդէսը, խօսելով հանգուցեալի գիտնական եւ հասարակական գործունէութեան մասին, վերջացնում է յօդուածը այս խօսքերով. «Իր անփոփոխ ճշմարտասիրութեամբ եւ բարձր ուղղամտութեամբ Մարգար Աստուածեանցը ձեռք բերեց Աստրախանի գրեթէ բոլոր բժիշկների սէրը եւ յարգանքը, որը արտայայտվեց ի միջի այլոց նրանով, որ իր կեանքի վերջին տարիներում Աստրախանի բժշկական ընկերութեան եւ փոխադարձ օգնութեան բժշկական ընկերութեան ճիւղի նախագահն էր։ Նա չիտակ բժիշկ էր, չիտակ հասարակական գործիչ, չիտակ մարտնչող ճշմարտութեան համար եւ չիտակ ընկեր։ Կռիւ մղելով իր իդէալի համար, նա երբէք հոգս չէր տանում իր սեփական բարեկեցութեան մասին եւ մտածում էր բացառապէս իր իդէալի համար։ Հանգուցեալի տպագրված աշխատութիւնները կարգի են դրվում հրատարակվելու համար։ «Sit tibi terra levis»։

—

Երկրագործութեան եւ պետական կալուածների մինիստրի կովկասեան լիազօր Մեդվեդեվ կազմել է մի մասնաժողով տեղական մասնագէտներից՝ քննելու այն հարցը, թէ արդեօք սահմանում բամբակի բոյսի վրա երեւացած հիւանդութիւնը որ աստիճանի վտանգ սպառնում Անդրկովկասի բամբակագործութեան եւ թէ ինչ միջոցներ պէտք է ձեռք առնվեն անհրաժեշտ դէպքում՝ բամբակի հիւանդութիւնը Ռուսաստան ներմուծելու եւ անդրկովկասեան բամբակաբուծական չրջանում տարածելու դէմ։

—

Հինգշաբթի, հոկտեմբերի 31-ին, վրաց դերասանական խումբը ներկայացրեց գերմաներէնից թարգմանած «Դաստիարակ Ցլակամա» 3 գործողութեամբ կօմեդիան, որը խաղաց այս մօտ օրերս եւ ռուսաց խումբը։ Անցեալ տարի նոյն պիեսը խումբը խաղաց երկու անգամ եւ աւելի աջող, քան թէ այս տարի. երեւում էր, որ փորձեր քիչ են ունեցել եւ այդ պատճառով էլ սպասած աջողութիւնը չունեցաւ, որան նպաստեց եւ այն բանը, որ մի քանի դերակատարներ փոխվել էին։ Թատրոնը դատարկ էր։

—

Պետերբուրգի 200-ամեակը տօնելու համար կազմված յոբելեանական յանձնաժողովը ստացաւ մի յայտարարութիւն, որով առաջարկվում է Պետերբուրգի անունը փոխել Պետրոգրադ անունով։

—

Բելգիական մի չինարարական ընկերութիւն դիմել է ռուսաց կառավարութեան՝ գործունէութեան թոյլտուութիւն խնդրելով Ռուսաստանի երկու մայրաքաղաքներում։ Ընկերութիւնը մտադիր է չինել այդ երկու քաղաքներում մօտ 200 մեծ վեցյարկանի տներ էժանագին բնակարաններով։ Ամեն մի տունը, ընկերութեան նախագծով, պէտք է պարունակէ իր մէջ 80 առանձին-առանձին բնակարաններ։

—

Հոկտեմբերի 23-ին, ինչպէս հաղորդում է «Право», ժողովրդական լուսաւորութեան նախկին մինիստր գեներալ Վաննօվսկուն ներկայացվեց Պետերբուրգի համալսարանի պատուաւոր անդամի դիպլօմ։ Դիպլօմը ներկայացնելուն մասնակցում էին մօտ 20 պրօֆէսօրներ։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ հոկտեմբերի 26-ին Վարչավայի երկաթուղու գնացքով կ. Պօլսից ժամանեց Թիւրքաց սուլթանի ադիւտանտ Զէյգի-բէյ։ Վարչավայի երկաթուղու կայարանում նրան դիմաւորեցին Թիւրքաց դեսպանութեան անդամները եւ մի քանի օֆիցէրներ։ Նոյն այդ գնացքով ձիեր են բերված—սուլթանի ընծան Մեծ Իշխան Նիկօլայ Նիկօլաեվիչին։

—

Երկրագործութեան մինիստրութեան գիտնական բաժանմունքը մօտ օրերումս դիմել է Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան՝ խնդրելով քննել այն հարցը, թէ անհրաժեշտ է արդեօք արգելք դնել Նաւօնիայից դէպի Ռուսաստան կենդանի բոյսեր ներմուծելու վրա՝ կալիֆօրնիական որդից Ռուսաստանի այգիները պաշտպանելու նպատակով։

—

Արդէն մի քանի տարի է, որ ընտարդավում է Ռուսաստանի հարաւում դատաստանական պալատի նոր չրջան հիմնելու մասին։ Լրագիրներում տեղեկութիւններ երեւացին, որ դատաստանական պալատը պէտք է հիմնվի Նովոչերկասկում եւ որ նրա բացումը պէտք է տեղի ունենայ այս տարվայ վերջում։ Սակայն, ինչպէս այժմ պարզվեց, այդ հարցը կառավարչական բարձր չրջաններում վճռված է դրական սկզբունքով միայն, իսկ նրա բացումը տեղի կունենայ 2—3 տարուց ոչ վաղ։

—

«Մշակի» երէկվայ համարում մենք տպեցինք Ստ. Մալխասեանցի յօդուածը հայ հին մատենագիրների հրատարակութեան մասին։ Հեղինակը կանգ է առնում գրաբար հրատարակութեան վրա եւ յայտնում է, որ այդ մտքին պաշտպան են Ալ. Ռայանթար եւ Լէօ։ Արդարեւ գրաբար հրատարակութիւնը թէ հեչտ է, չուտով իրագործելի եւ թէ բաւարարութիւն է տալիս գիտնական պահանջներին։ Այս դէպքում միւս կողմից ժամանակակցութեան եւ

տեխնիկական ու ֆինանսական նպատակայարմարութեան հարց էր շօշափված, որը եւ պէտք էր լուծել եւ ոչ ընդհանուր սկզբունքի աշխարհաբարի եւ գրաբարի մասին։ Միւս կողմից խնդիրը բնագէտների հրատարակութեան եւ գիտնական գօկումենտների հարազատութեան մասին էր։

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր քաղաքային դումայի հերթական նիստում քննվում էր քաղաքային հիւանդանոցի կանոնադրութիւնը։ Շատ տարօրինակ երեւաց այն վիճաբանութիւնը, թէ ոչ—քաղաքացի հիւանդը առանց անցագրի չէ կարող ընդունվել հիւանդանոց, որովհետեւ միլիցիոնի դէպքում ոստիկանութեան պէտք է ներկայացնել անցագիրը։ Մի երկու ձայնաւորների պնդումը, թէ այդ ձեւականութեամբ մենք շատ օտար հիւանդների եւ ամիջական բժշկական օգնութեան կարիք ունեցողի օգնութեան չը հասնելով՝ մի շատ անմարդասէր գործ կատարած կը լինենք, մնաց անհետեւանք»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՄԱՆԻԱՑԻՑ

—

Ռոման, նոյեմբերի 6-ին

«Orient-Express»-ը հէնց որ մտնում է Ռումանիայի սահմանագլուխն՝ հրէաները մէկէն ի մէկ չքանում են, հեռուն չեն կարող գնալ. բաշխբուզուկ երկիրը, որ դեռ երէկ—չնչին գոհաբերութիւններով, Եւրոպայի աջակցութեամբ—ազատվեց թիւրքական եաթաղանից՝ դրակոնական օրէնքներ է ստեղծել մի դժբաղդ ժողովրդի դէմ, եւ միջազգային դաշինքները ոտնահարելով՝ քշում է նրանց իրենց հայրենիքից։

Ամեն չարաթ հարիւրներով գաղթում են հրէաները—կին, աղջիկ, երեխայ—դէպի հեռաւոր Ամերիկա, ուր տղամարդիկ հաստատվել են արդէն տարիներ առաջ։ Չմեռ, ովկիանոս եւ զարհուրելի չքաւորութիւն... Ապրուստի հրամայական պահանջը ստիպում է նրանց հաշտվել այդպիսի մի գաղթականութեան արհաւիրքների հետ... Եւզճ, անբաղդ ժողովուրդ, յաւէտ անիծված, յաւէտ թափառական... շատ մի տրտնջա ապա, արեգակի տակ քեզ նախանձողներ էլ կան...

Բուրդուժանիից (աւստրօ-ռումանական սահմանագլուխ) ինձ ընկերանում է մի հրէայ կապիտալիստ։ Նա իր ցեղի բաղդաւորներից է, նրա անցագիրը դեռ visa են անում։ Նա գալիս է Պարիզից, տեսել է Բերնար Լազարին եւ իր խօսակցութիւնը հէնց նրանով է սկսում ինձ հետ, որ հարցնում է ինձ՝ արդեօք ճանաչում եմ Բերնար Լազարին։ Հաստատական պատասխանս քաջալերում է նրան. իսկ երբ սկսում եմ գովել հրէազգի հրապարակախօսի տաղանդն ու գրիչը—ուրախութիւնը փայլում է իմ խօսակցի դէմքին։ Նա մօտենում է ինձ եւ քանի որ դեռ երկուսս ենք կուպէի մէջ՝ սկսում է համարձակ պատմել ինձ—երբեմն երկչոտ հայեացքներ ձգելով դէպի մուտքի դուռը—իր ազգի կրած հարստահարութիւնները Ռումանիայում։

Հրէան քաղաքացի չէ ճանաչվում։ Նա օրինակելի զինուոր է, ինչպէս եւ օրինակելի հարկատու. նա անհամեմատ աւելի է հարկ տալիս, քան ռումինը եւ սակայն նա մնում է դ ա ս ա զ ո ւ ր կ (déclassé), իբրեւ մի ստոր ցեղի պատկանող էակ։ Առաջին գիւղիայի վաճառականն անգամ քաղաքացիական ոչ մի արտօնութիւն չէ վայելում. ծերունին ցոյց է տալիս ինձ իր անցագիրը. անունն ու ազգանունը միայն յիշված են, դիրքի, պրօֆէսսիօնի մասին՝ ոչ մի խօսք։ Չեն ուզում անգամ գրել անցագրի մէջ, թէ մարդը առեւտրական է։ Վարվում են ճիշդ այնպէս, ինչպէս վագաբօնների հետ...

Ներս մտաւ մի ռումէն—ծերունու խօսակցութիւնը ընդհատվեց։ Նա խոնարհաբար ողջունեց ռումէնին, առանց պատասխան ստանալու եւ ապա կծկվեց անկիւնում, պապանձվեց...

Ego

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վիէննայի «Zeit» լրագիրը հաւաստացնում է, թէ ճիշդ աղբիւրներից իր ստացած տեղեկութիւնների համեմատ, եւրոպական մեծ պետութիւնների դեսպանները Կ. Պօլսում այժմ սաստիկ զբաղվում են մակեդօնական գործերով, իրանց կառավարութիւնների յանձնարարութեամբ։ Կատարելապէս անխուսափելի է համարվում Մակեդօնիայի վարչութեան միակատար վերակազմութիւնը. մինչեւ անգամ հաւաստացնում են, որ մտադրութիւն կայ նշանաւոր րէֆօրմներ մտցնել առհասարակ եւ որ Մակեդօնիայում կը նշանակվի քրիստոնեայ նահանգապետ։ Լրագրի խօսքով, այդ պաշտօնի հաւանական թեկնածուն համարվում է իբր թէ Բօլգարիայի նախկին առաջին մինիստր Պէտկօ Կարավէլօվ։

—Նոյն լրագրին Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ աւստրիական դեսպան բարօն Կալիցէ նորերս երկարատեւ ունկնդրութիւն ունէր սուլթանի մօտ, որի ժամանակ դեսպանը սուլթանի ուշադրութիւնը հրաւիրեց Թիւրքիայից կախում ունեցող բալկանեան նահանգներում տիրող յուզմունքների վրա, ասելով թէ անհրաժեշտ է անյապաղ բարւօքել դրութիւնը այդ նահանգներում։

—Վիճաբանութիւնները անգլիական համայնքների ժողովում 8 միլիոն ֆունտ ստերլինգ նշանակելու մասին տրանսվաալեան եւ օրանժեան բօէրների օգտին՝ չէին կրում կուսակցական բնաւորութիւն։ Թէ պահպանողականները, թէ ազատամիտները միահամուռ հաւանութեամբ վերաբերվեցին դէպի այդ միջոցը, որը եւ ընդունվեց միաձայն։ Դիմադրական կուսակցութեան նկատողութիւնները վերաբերում էին միայն նպաստի քանակութեան։ Վիճաբանութիւնները սկսվեցին ազատամիտ պատգամաւոր Րէյտի ճառով, որ յայտնեց, թէ կառավարութեան կողմից առաջարկված գումարը անբաւարար է վերականգնելու Տրանսվաալի եւ Օրանժի բնակիչների բարեկեցութիւնը։ Այն ինչ Անգլիան պատրաստ է բժշկել այն վէրքերը, որ պատճառել է պատերազմը։ Ճառախօսը ապա հարցրեց Չեմբէրլէնին, թէ որքան բօէրներ դեռ եւս տանջվում են կենտրօնացրած բանակներում եւ որքան գերիներ դեռ եւս չեն վերադարձել հայրենիք։ Րէյտին փոխարինեց Հարկօրտ։ Նա յայտնեց, թէ փոխատուութիւնը չափազանց քիչ է այն նպատակների համար, որոնց համար նա նշանակված է։ «Որպէս զի բօէրների բարեկեցութիւնը բարձրացնվի եւ հասցնվի այն աստիճանին, որի վրա նրանք գտնվում էին պատերազմից առաջ, պէտք է ծախսել այնքան, որքան ծախսված է պատերազմի վրա»։ Պատասխանելով Րէյտին եւ Հարկօրտին՝ Չէմբերլէն ասաց հետեւեալը։ «Ես չեմ կարող պատասխանել ճառախօսների բոլոր հարցերին։ Ես գնում եմ հարաւային Աֆրիկա, որպէս զի տեղնուտեղը ծանօթանամ իրերի դրութեան հետ։ Իսկ առ այժմ ես կարող եմ հաղորդել միայն ոչ-լրիւ տեղեկութիւններ։ Պատերազմի վերջանալու րօպէին կենտրօնացրած բանակներում կային 103,000 մարդիկ, մինչդեռ այժմ նրանց թիւը եղել է 34,000-ի։ Գերիների թիւը պատերազմի վերջում հասաւ 24,000-ի. նրանցից 14,000 վերադարձել են հայրենիք եւ 7 հազարն էլ կը վերադառնան մինչեւ տարվայ վերջը։ Իսկ ինչ վերաբերում է այն բանին, թէ 8 միլիոն ֆունտ ստերլինգը քիչ է բօէրների բարեկեցութիւնը վերականգնելու համար, չը պէտք է մոռանալ, որ ոչ մի պատերազմ զուր չէ անցնում։ Երբ մի ժողովուրդ պատերազմ է սկսում եւ յաղթվում է, նա չէ կարող պահանջել, որ նրա դրութիւնը պատերազմից յետոյ փոխվի դէպի լաւագոյնը։ Մենք ամենեւին չենք պարտաւորվում հատուցանել բօէրների կորուստի փոխարէնը, եւ անմտութիւն կը լինէր նպաստի վրա նայել այս տեսակէտից։ Մենք կամենում ենք միայն օգնութեան հասնել նրանց, որոնք չափազանց դրութեան մէջ են։ Եւ այս նպատակի համար յիշված գումարը բոլորովին բաւարար է»։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

31 հոկտեմբերի

ԽԱՐԿՕՎ։ Խարկօվի գաւառում շինվում է տելեֆօն գաւառական զէմստվօի մասնակցութեամբ։—Լօզօվայա կայարանում կուտակվել են ցորենի 600-ից աւելի վագօններ։—Պօկրօվսկայա տօնավաճառի վերջին օրերը շատ կենդանի էին. չը վճարողներ կային, բայց սակաւ եւ փոքր գումարներով։

ՊԱՐԻԶ։ Պետերբուրգի լրագիրներից մէկում տպվեց մի յօդուած մինիստր Դէլկասէի դէմ, որ առիթ տուեց ֆրանսիական մամուլին սխալ բացատրութիւնների, վերագրելով լրագրին պաշտօնական բնաւորութիւն։ Այդ առիթով. «Correspondance Politique» տպեց մի հաղորդագրութիւն, որի մէջ ապացուցանվում է, որ վերոյիշեալ յօդուածը բերել էր Դէլկասէի գործունէութեան գնահատութիւնը, որ նա քաղել էր ֆրանսիական ամսագրից, որ ռուս լրագիրը պաշտօնական օրգան չէ, իսկ մասնաւոր օրգանի կարծիքը պարտաւորական չէ ռուս քաղաքական շրջանների համար, որոնք բարձր են գնահատում Դէլկասէի յաջողութիւնները, որ նպաստել է ֆրանս-ռուսական դաշնակցութեան ամրապնդման։

ԲՈՒՇՉՈՒԿ։ Թագաւորը, իշխանը եւ սվիտան ճանապարհ ընկան Պօրէդիմ, ուր տեսան այն տունը, որի մէջ Պլէվնայի պաշարման ժամանակ բնակվում էին Կայսր Ալէքսանդր II-ը եւ Կարլ Թագաւորը, այնտեղից գնացին Գրիվիցա, ուր տեսան ռումինական մատուռը, որի առաջ կանգնեց մի բատալիօն իշխանորդի Բօրիսի հրամանատարութեամբ. մատուռի մէջ հոգեհանգիստ կատարվեց։ Թագաւորը եւ իշխանը պսակ դրին պատերազմի մէջ սպանված ռուսների գերեզմանների վրա. Թագաւորը ամրացրեց բրօնզեայ փորագրված տախտակը։ Ապա անցան մինչեւ Պլէվնա, ուր Թագաւորը ողջունվեց բուրգօմիստրից եւ բաժակաճառ արտասանեց, որի մէջ շնորհակալութիւն էր յայտնում ընդունելութեան համար եւ յայտնեց բարձր յարգանք ռուսաց զինուորական քաջագործութիւններին. վերջում նա իշխանի կենացն առաջարկեց։ Իշխանն ասեց, որ ռուսները եւ ռումինացիները արիւն էին թափում քրիստոնէութեան տարածման եւ Բօլգարիայի ազատութեան համար եւ ռումինական զօրքի ու նրա պետի կենացն առաջարկեց։ Թագաւորը եւ իշխանը այդտեղից շոգենաւով ուղեւորվեցին Մագուրէլի, ուր արտագին կերպով հրաժեշտ առեցին միմեանց։

ԳԱՏՉԻՆԱ։ Ժամանեց Մեծ Իշխան Թագաժառանգը։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Ճիշդ չէ այն տեղեկութիւնը, որ իբր թէ մինիստրների խորհրդում լուրջ տարաձայնութիւններ տեղի ունեցան սկուպշչինան գումարելու պատճառով։

ԿԱՅՍՐ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ III-Ի ՆԱԽԱՀԱՆԳԻՍՏ։ Խաղաղ ովկիանոսական նաւատորմը ճանապարհ ընկաւ. նա բաղկացած է «Դիանա», «Պալլադա» եւ «Բօգատիր» կրէյսէրներից ու «Պօրէդա» եւ «Րէտվիզան» զրահակիրներից։ Նաւատորմը կը մտնէ Կիլ։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ։ «Etoile Belge» լրագրի խօսքով, Ֆլանդրեան կոմսը հրաժարվում է բէլգիական գահաժառանգի կոչումից. պրինց Ալբէրտը գահաժառանգ է համարվում։

ԳԻԲՐԱԼՏԱՐ։ Ֆզուտայից հաղորդած տեղեկութեան համեմատ, սպանիական շոգենաւ է ուղարկված Տէտուան՝ եւ րօպացիներին վերցնելու համար, որոնց սպառնում է վտանգ։

ԵԱԼՏԱ։ Հոկտեմբերի 30-ին Լիվադիայում ներկայացան Թագաւոր Կայսրին տավրիկեան ազնուականութեան ներկայացուցիչները եւ զէմստվօի վարչութիւնների նախագահները։ Նահանգական պարագլուխ Սկադօվսկի ողջունեց Թագաւոր Կայսրին մի ճառով, որի մէջ ասեց, որ տեղական ազնուականութիւնը երջանիկ է ողջունելու Թագաւոր Կայսրին եւ Նրա Օգոստափառ Ընտանիքը Տավրիկեան նահանգի սահմաններում եւ շնորհակալութիւն յայտնել շնորհի համար—ազնուականութեան դրամարկղների հիմնարկութիւնը, նոյնպէս Թագաւոր Կայսրի խօսքերի համար Կուրսկի զօրահանդէսների ժամանակ։ Ի պատասխան դրա Թագաւոր Կայսրը շնորհակալութիւն արեց արտայայտած զգացմունքների համար։ Ապա նահանգական զէմստվօի վարչութեան նախագահ Խարչէնկօ ողջունեց Թագաւորին, շնորհաւորեց Օգոստափառ Ընտանիքի Ղրիմ բարեյաջողութեամբ գալը եւ շնորհակալութիւն յայտնեց առանձին խորհրդակցութեանը արած առաջարկութեան առիթով՝ պարզել գիւղատնտեսութեան անկման պատճառները եւ գտնել նրա բարւօքման եղանակները։ Թագաւոր Կայսրը շնորհակալութիւն յայտնեց արտայայտած զգացմունքների համար եւ ողորմածաբար խօսակցում էր Տաւրիկեան նահանգի առանձին գաւառների եւ տեղերի կարիքների մասին։

1 նոյեմբերի

ՄՕՍԿՎԱ։ Քաղաքային տրամվայների լիակատար ցանցը, 40,000,000 րուբլու արժողութեամբ, նախագծված է վերջացնել հինգ տարվայ ընթացքում։

ՄԱԴՐԻԴ։ Լրագիրները շատ լուրջ են համարում Մարօկկօի դրութիւնը, մանաւանդ Տէտուանում, ուր եւրօպացիներին սպառնում էին կաբիլները։

ՍԱՆ-ՖՐԱՆՑԻՍԿՕ։ Սանտա-Մարիայի (Գվատեմալա) հրաբուխի ժայթքումը համարեա կատարելապէս աւերեց Պալմար, Սան-Ֆէլիպէ, Կօլօմբիա եւ Կօստէպակ տեղերը։ Շատ զոհեր կան։

ՏԱՆԺԷՐ։ Մարօկկօի կառավարութեան «Տիւրկի» շոգենաւը գնաց Տէտուան ռազմամթերքով եւ պաշարով Տէտուանեան-փաշայի օգնութեան։ Բէնդէրեան կաբիլները սպառնում են քաղաքին, եթէ գերի բռնված ապստամբները ազատված չեն լինի։

ԳԻԲՐԱԼՏԱՐ։ Անգլիական երեք զրահակիրներ գնացին տէտուանեան ջրերը։

ԼՕՆԴՕՆ։ Այսօր այստեղից գնաց Տանժէր Կաիդ-Մակլէան, մարօկկեան սուլթանի պահապան զօրքի հրամանատարը։

—

ՊԱՐԻԶ։ Պատգամաւորների ժողովում մինչ որ Փէլդֆէրէլ զինուորական համազգեստով չորս անգամ տարճանակ արձակեց «Կեցցէ հայրենիք» աղաղակներով։ Նա կալանաւորվեց։ Ըստ երեւոյթին դա խելագար է։

ԼԷՆՍ։ Ածխագործների կօնգրէսը միաք յայտնեց ի նպաստ աշխատանքներ սկսելուն։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Փոխառութիւն կապելու վերաբերեալ բանակցութիւնները բարեյաջող ընթացք ստացան։ Վուիչ խօսակցութիւն ունէր ֆրանսիական ֆինանսների մինիստրի հետ, որի համաձայնութիւնը փոխառութիւնը գնահատելու համար Պարիզի բօրսայում ըստ երեւոյթին ապահովված է։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ։ Թագաւորը վերադարձաւ Սինայօ։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Սերեկոյեան լրագիրները հաղորդում են լուրեր իբր թէ առաջիկայ մինիստրական ճգնաժամի մասին։ «Српска Застава» լրագրի խմբագիրը Թագաւորին վիրաւորանք հասցնելու համար դատապարտված է բանտարկութեան մէկ տարով։

ԼՕՆԴՕՆ։ Համայնքների ժողովում պահպանողական Գիպսօն հարցրեց Աուստին Չէմբէրլէնին, թէ արդեօք յայտնի է նրան, որ նամակները Զինաստանից ցամաք ճանապարհով գալիս են 26-դ օրը Լօնդօն, իսկ շոգենաւ երով միայն 44 օրից յետոյ, եւ արդեօք դիտաւորութիւն ունի՞ նա ուշադրութեան առնել այդ հանգամանքը պօստային դիմօնադրութեան մօտակայ վերաքննութեան ժամանակ։ Չեմբերլէն պատասխանեց, որ յՙրաւի նամակները Զինֆուից կարող են հասնել 26-րդ օրը։ Պօստային մասի ապագայ վերակազմութեան ժամանակ սիբիրական ճանապարհով նամակներ ուղարկելը առանց ուշադրութեան չի թողնվի։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Vossische Zeitung» լրագրին հաղորդում են Հռոմից, որ Ստրօմբօլա հրաբուխը յանկարծ բուռն գործունէութիւն սկսեց ցոյց տալ։ Կղզու ազգաբնակութիւնը վախեցած է թանձր մոխրի անձրեւից, լաւայի հոսանքներից եւ երկրաշարժից։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ներքին գործերի մինիստրի խորհրդի անդամ Սլուչէվսկի ազատվում է, խնդիրքի համաձայն, «Правительственный Вѣстникъ» լրագրի գլխաւոր խմբագրի պարտաւորութիւններից։ Ներքին գործերի մինիստրի առանձին յանձնարարութիւնների պաշտօնեայ Կուլակօվսկի նշանակվում է «Правительственный Вѣстникъ» լրագրի գլխաւոր խմբագիր։

ԼՕՆԴՕՆ։ Համայնքների ժողովում Մալկօլմ հարցրեց, թէ արդեօք Վիէննայի անգլիական նախկին դեսպան Րումբօլդ ստացե՞լ է կառավարութեան թոյլտուութիւնը իր յիշատակարանները հրատարակելու համար «National Review» ում։ Կրանբօրն պատասխանեց, որ դրա համար համաձայնութիւն չէ խնդրվել, եւ որ յիշողութիւնների հրատարակութիւնը առանց թոյլտուութեան պախարակման արժանի կը լինէր, եթէ վերաբերվէին այնպիսի նորագոյն անցքերին, որոնց մասին տեղեկութիւնները ստացված են պաշտօնական ճանապարհով։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Դուկիս, Վօրօնցօվի արձանի հաղէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. միզաբանութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.

Ե. Ի. Գզիրեվ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Զ. Ի. Թոռաճանեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.

Գ. Ա. Թումանեանց—1—1½ ժ. Ներքին և ե... երկուշ. չորեք. ուրբաթ։

Ա. Պ. Խատիսեանց—1—1½ ժ. Ներքին և երեխայոց հ. երեքշ. հինգշ. շաբաթ։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Գ. Ա. Թումանեանց—7—8 ժ.

Բ. Ա. Նաւասարդեանց—7½—8 ժ.

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Օ. Ց. Ռավանդեանց—ատամն. ծաղկահատ և բըժշկական մարմնամարզ. դիմել 11-1 ժ.

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ ՆԱԻԱՍ. ՐԴԵԱՆ

ԲՈՒԺԱՐԱՆՆԵՐԱԿ

ԴՈԿՏՈՐ Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Նորագոյն սարքաւորումներով եւ էլեկտրական ճանապարհով. մասնաւորապէս

ԲԺԻ, ԹԺԻ, ԱՆԱՆՁԻ ԵՒ ԿՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Сергiевская ул., д. 12.

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր ՈՒ Թ Ի Ւ Ն

Հարկաւոր է

հայ օրիորդ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ պարապելու հայոց լեզուից իմ երեք որդիներին հետ—երկու աղջիկներին՝ մէկը 13, միւսը 8 տարեկան եւ 14 տարեկան տղին հետ։ Տնտեսական մասն էլ պէտք է յանձն առնէ։ Ցանկացողները կարող են դիմել այս հասցէով. Владикавказъ, Марiи Ивановнѣ Хачересовой. 2—5

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՒՈՒՄ ԵՆ

„ԱՐԱԶՕ“

ՊԱՏԻ ԵՒ ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐ

1903 Թ. համար։

Պատի օրացոյցը իր մէջ պարունակում է եւ հայերէն եւ ռուսերէն օրացոյցներ, հայերէն եւ ռուսերէն տառերով, իսկ ծոցինը ունի լիակատար եւ շատ հետաքրքիր յաւելուած։

Մի հատ պատի եւ մի հատ էլ ծոցի օրացոյց գնողը կը ստանայ մի օրինակ «Մեղու» երգարան նուէր։

Պատի օրացոյցի արժէքն է 50 կոպէկ, փոստով 35 կոպէկ. Ծոցինը—հատով 20 կոպ., փոստով 15 կոպէկ։

Դիմել՝ Александрополь, Эрив. губ. Типографiя Санояна и Степаняна. 3—20

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Ընդունում է մանկաբարձական օգնութեան, մորթի եւ վեներական ախտերով հիւանդներին։ [illegible]

Առաւօտեան 11—1 ժ.

Երեկոյեան 4—6 ժ.

Բեհբութովսկայա փողոց № 41, տուն Արարատովի. Бебутовская ул. № 41, Домъ Араратова. 12—150

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑԻ

ԶԷՅԹՈՒՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՒՇԻՐՈՒՄ

(Հիմնված 25 տարուց ի վեր)

Հաղորդում է ամեն տեսակ տեղեկութիւններ Պարսից ծոցի մասին [illegible] Պարսկաստանի [illegible] Պարսկաստանից Եւրոպա։—Հասցէ. Zeytoon C. G. Buchier Persian-Gulf. 59—100

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱԶՆԻՒԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Տելեֆոն № 617

Այսօր, շաբաթ նոյեմբերի 2-ին, Խարկովի ռուսաց օպերային արտիստները կը ներկայացնեն

Ֆ Ա Ո Ւ Ս Տ

Օպերա 5 գործ. երաժշտութիւն Գունօի

Մասնակցում են՝ տ. տ. [illegible]

Կապելմայստր՝ Բունչա

Սկիզբը երեկոյեան ժամի 8-ին։

Կասսան բաց է ամեն օր, առաւօտեան ժամի 10-ից մինչեւ 3-ը եւ երեկոյեան 6-ից մինչեւ ներկայացման վերջը։

Վաղը, կիրակի, նոյեմբերի 3-ին, մասնակցութեամբ Ա. Գ. ՐՈՍԱՅԻՆ, կը ներկայացնեն «Հուգենոտները»

Երկուշաբթի, նոյեմբերի 4-ին, Վ. Ս. Դ о р о ж и н с к о й բենեֆիսին, կը ներկայացնեն «Աֆրիկեան կանացը».

Կարճ ժամանակում կը սկսեն ներկայացումներ յայտնի դերասանուհի Մ. Ն. ԻՆԱՐՕՎԱՅԻ մասնակցութեամբ։

Ներկայացումները համար պատուիրում է «Բիզանսիք բարոն կոմիկական օպերան»

1—1 Դիրեկտոր բէժիսոր Ի. Փիթոով

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր ՈՒ Թ Ի Ւ Ն

ՄԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ, որը ծանօթ է գրականական բառարանի գործածութեան եւ անցեալ ուսումնասիրութեանց, եւ փոքր հայերէնի լեզուի կրթական գիտելիքներ, յանձնառու է մասնաւոր դասեր եւ կրթական ուսման տրամադրել [illegible] օգնական լինել եւ այլ պաշտօններ. Համաձայն է գործով զբաղ լինել. Հասցէն Боярскiе номера.

1—6 Ց. Ալիքեանց

Արամայեան № 4

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Երկուշաբթի, նոյեմբերի 4-ին

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

կը ներկայացնէ

Տ Ր Ի Լ Բ Ի

Դրամա 5 գործ. հեղ. Գէյի, Թարգմ. Ց. Աբէլեանի

Մասնակցում է ամբողջ խումբը

Սկիզբը է 8 ժամին երեկոյեան։

Խնդրում են՝ դերակատարներին երեք անգամից աւելի բեմ չը կանչել։

Շուտով կը կայանայ պ. Պետրոսեանի բենեֆիսը։

1—2 Ռեժիսոր Ց. Աբէլեան

Կիրակի, նոյեմբերի 3-ին, առաւօտեան 12 ժամին, նշանակված է ՋՈՒՂՈՒՐԷԹԻ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ԱՃՈՒՐԴ կապելով տալու եկեղեցապատկան երկու սենեակներ իրանց խոհանոցով։

2—2

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ր Ա Ն

Ուրբաթ, նոյեմբերի 11-ին, նշանակված է անդամների երկրորդ ընդհանուր ժողով՝ քուէարկելու վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամներին, անդամների կանդիդատներին եւ մի քանի անտեսական հարցեր քննելու համար։

2—3

ԲԺԻՇԿ Ս. Պ. ՎՕՅԼՊԷ

Ընդունում է ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ, ՍԻՖԻԼԻՍ, ՄՈՐԹՈՒ եւ ՆԵՐՔԻՆ հիւանդութիւններ ունեցողներին։ Առաւօտեան $8^1/_2$—12 ժ., երեկոյեան 4—7 ժ.։ Հասցէն՝ Երեւանեան հրապարակ, տ. Գուրգենովի, № 2։ 5—10

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Խ Ե Ղ Ճ Ե Ր Ը

պատմուածքների ժողովածու, մօտ 400 երես, ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ։

Գ ի ն ն է 1 ռ ու բ լ ի

Ծանրոցապահանջով 1 ր. 20 կոպէկ։

Ցանկացողները այժմեանից կարող են դիմել «Մուրճի» խմբագրատուն՝ հեղինակին. Тифлисъ, редакцiя „Мурчъ“.

7—10

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„Ն Ա Դ Ե Ժ Դ Ա“

ծովային, գետային եւ ցամաքային ապահովագրութեան, ապրանքների տեղափոխութեան եւ գոյքեր կրակից ապահովագրելու համար։

ՀԻՄՆՎԱԾ Է 1847 ԹՎԻՆ

Հիմնական դրամագլուխը . . . . . 1,650,000 ռուբլի

Պահեստի դրամագլուխը . . . . . 2,664,808 »

I. Ա Պ Ր Ա Ն Ք Ն Ե Ր Ի Տ Ե Ղ Ա Փ Ո Խ ՈՒ Թ Ի Ւ Ն.

Աւելի քան 300 գործակալութիւններ Ռուսաստանի, Կովկասի, Միջին-Ասիայի, Սիբիրի եւ հետաւոր Արեւելքի բոլոր նշանաւոր տեղերում, նոյնպէս եւ ներկայացուցիչներ արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներում։

Տեղափոխութեան ամեն տեսակ բեռները եւ իրերը, որոնց ընդունելութիւնը եւ յանձնումը կատարվում է ամեն տեղ ապահովագրված պայմաններով [illegible]

[illegible]

II. Ն Ա Ւ Ա Գ Ն Ա Ց ՈՒ Թ Ի Ւ Ն

Սեփական մարդատար, ապրանքատար եւ ձգող շոգենաւեր, ծովային եւ գետային նաւեր (70 հատ)։

[illegible]

III. Ա Պ Ա Հ Ո Վ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն Գ Ո Ր Ծ Ե Ր.

ա) Ապահովագրութիւն բեռների, որոնք տեղափոխվում են թէ ցամաքային և թէ ջրային ճանապարհներով (ծովային և գետային)։

բ) Ապահովագրութիւն կրակից ամեն տեսակ գոյքերի։

գ) Ապահովագրութիւն ամեն տեսակ դժբախտ դէպքերից ճանապարհին ամեն տեսակ նաւերի, շոգենաւերի, առագաստանաւերի, փայտեղէն եւ փայտե-լաստանաւերի։

դ) Ապահովագրութիւն մշտական կամ առժամեայ [illegible]

Ապահովագրութիւններ ընդունվում են ինչպէս վարչութեան, այնպէս էլ ամեն տեղ ընկերութեան բոլոր գործակալութիւնների մէջ։

Բացի տեղափոխութեամբ պարապող գործակալութիւններից, կրակից ապահովագրելու գործերով մասնաւորապէս զբաղվում են էլի ուրիշ 350 գործակալութիւններ։

Ս. Պետերբուրգի «Նադեժդա» ընկերութեան վարչութիւնը գտնվում է Ս. Պետերբուրգում, Ադմիրալտէյսկի պրոսպէկտի վրա, № 10-րորդ տանը։

Նիազորներ—ծովային շոգենաւագնացութեան համար՝ Բաքւում, գետային շոգենաւագնացութեան համար՝ Նիժնի-Նովգորոդում։

Թիֆլիսի գործակալութիւնը—Դվորցովայա փողոցի վրա, վրաց ազնւականների տանը։ Տելեֆոն № 108 (ե. ա. կ.) 16—120

Ք Ի Մ Ի Ա Կ Ա Ն Լ Ա Բ Օ Ր Ա Տ Օ Ր Ի Ա

ՔԻՄԻԿՈՍ Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ԵՒ ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԴՕԿՏՕՐ Կ. ԽՕՋԱՅԵԱՆԻ

Թիֆլիս, Ոսկերիչների փողոց, տ. № 27։

Ընդունում է ամեն տեսակ տ ե խ ն օ - ք ի մ ի ա կ ա ն, հ ա ն ք ա ր դ ի ւ ն ա բ ե ր ա կ ա ն, շինարարական, գիւղատնտեսական, սանիտարական-առողջապահական եւ քիմիկօ-ֆիզիօլոգիական հետազօտութիւնների համար իւղեր (բուսական, միներալական), նաւթ, սապօն, ներկեր, մետաղներ, հանքեր, մետալներ, հանքային ջրեր, ցէմէնտ, կիր, հող, պարարտացման նիւթեր, կաթ, իւղեր, պանիր, գինի, գարեջուր, շաքար, ալիւր, կօնսէրվներ եւ այլն։ Տեխնիկական տեղեկութիւններ եւ խորհուրդներ։ Գործնական նախապատրաստութիւն լաբորանտների գործարանների եւ հանքերի համար։ Աշխատանքի տեղեր կան եւ պ.պ. Ուսանողների համար։ 3—6

Ստացված են եւրոպական եւ ՏԵՂԱԿԱՆ նշանաւոր երգիչների վերջին նորագոյն հրատարակութիւնների պլաստինկաներ։

ՆԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ.

ԳՐԱՄՄՈՖՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիս, Գոլովինսկի պրոսպէկտ, տուն Արծրունեանցի, № 7։

Սրանով պատիւ ունենք հաղորդելու ի տեղեկութիւն մեր յարգելի գնողների, որ շուկայում երեւացին մեր գրամմոֆոնների եւ պլաստինկաների եւ ապարատների նմանները. դժբաղդաբար, մի եւ նոյն ժամանակ հասարակութիւնը մոլորեցնում են զանազան գրաւիչ միջոցներով—գները պակասեցնելով, ամեն տեսակ խոստումներով եւ այլն, եւ որա հետեւանքը լինում է միշտ հիասթափութիւն գնած ապրանքների եւ կամ պլաստինկաների վերաբերմամբ։

Գրամմոֆոններ եւ նրանց համար պլաստինկաներ գնել ցանկացողներին խորհուրդ ենք տալիս գնել մեր խանութում, որտեղ գնողը անձամբ կարող է համոզվել, թէ որքան տարբերութիւն կայ մերերի եւ ուրիշների կողմից առաջարկվածների մէջ, եւ, որ գլխաւորն է, գնողը միշտ գոհ կը մնայ։

Կատալօգները ուղարկվում են ձրիաբար, ըստ առաջին պահանջման։

4—5

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԳՐԱՄՄՈՖՈՆՆԵՐ ԵՒ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐ։